

Lakivaliokunnan mietintö n:o 2 hallituksen esityksestä laiksi yhdyskuntapalvelun kokeilemisesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunta on 16 päivänä joulukuuta 1993 lähettänyt lakivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi otsikossa mainitun hallituksen esityksen n:o 301/1993 vp.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina lainsäädäntöneuvos Jarmo Littunen oikeusministeriöstä, johtaja Aulikki Kananoja sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus STAKESista, toimistonjohtaja Kari Kangaspunta Kriminaali-huoltoyhdistyksestä sekä toimitusjohtaja Lasse Murto A-klinikkasäätiöstä.

Hallituksen esitys. Esityksessä ehdotetaan yhdyskuntapalvelukokeilun laajentamista koko maan kattavaksi. Kokeilu, joka on alkanut osassa maata vuonna 1991, jatkuisi vuoden 1996 loppuun. Laajentamisen jälkeen palveluun tuomittu voisi suorittaa enintään viisi tuntia rangaistuksesta osallistumalla toimintaan, jonka tarkoituksena on vähentää hänen päihdeongelmiaan.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan vuoden 1994 huhtikuun alusta.

Valiokunnan kannanotot. Yhdyskuntapalvelukokeilun jatkaminen ja laajentaminen on perusteltua, koska jo tähän mennessä saatu kokemus osoittaa yhdyskuntapalvelun olevan toimiva seuraamusmuoto. Kun tässä vaiheessa ei vielä kuitenkaan ole saatavissa kaikilta osiltaan tutkittua tietoa järjestelmän toiminnasta, yhdyskuntapalvelun jatkaminen kokeiluna on asianmukaista. Näin ollen valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin.

Valiokunta uudistaa aikaisemmat kannanotonsa niistä seikoista, joihin on kiinnitettävä erityistä huomiota pysyvää lainsäädäntöä valmisteltaessa (LaVM 7/1990 vp ja LaVM 3/1992 vp). Lisäksi valiokunta kiinnittää erityistä huomiota kriminaalihuollon resursseihin seuraavin perustein.

Kriminaalipolitiikan keskeisiä toimijoita ovat:

- vankilat, jotka huolehtivat vankeusrangaistuksen toimeenpanosta,

- Kriminaalihuoltoyhdistys, joka toteuttaa avoseuraamuksia kuten yhdyskuntapalvelua ja valvontaa, antaa täydentäviä sosiaalipalveluita

sekä alkuperäisen toiminta-ajatuksensa mukaan toimii myös ehkäisevän työn alueella, ja

- kunnat, joille kuuluvat lakisääteiset sosiaalihuollon tehtävät kuten toimeentulotuki, asunomispalvelut, ohjaus, neuvonta jne.

Viime vuosina on selkiytetty kuntien ja Kriminaalihuoltoyhdistyksen välistä työnjakoa. Muun muassa 15—17-vuotiaiden henkilötutkin-toja on johdonmukaisesti siirretty Kriminaali-huoltoyhdistykseltä kuntien sosiaalitoimen tehtäväksi ja lapsen edun valvonta poliisi-, syyttäjä- ja oikeusviranomaisissa on siirretty kuntien hoidettavaksi. Kuntien osuus myös asumispalveluiden järjestämisessä on lisääntynyt. Kriminaali-huoltoyhdistyksen asumispalvelut ovat puolestaan supistuneet. Kriminaalihuoltoyhdistys huolehtii edelleen muun muassa ehdonalaaisesti vapautuvien ja ehdollisesti rangaistujen nuorten valvonnasta sekä suorittaa valtaosan 17 vuotta vanhempien rikoksentehtäjiin henkilötutkinnoista. Vankilakäyntien määrä on ollut viime vuosina kasvussa.

Valiokunta on pyrkinyt selvittämään, miten yhdyskuntapalvelun laajentaminen ja kuntien ja Kriminaalihuoltoyhdistyksen välisen työnjaon muuttuminen vaikuttaa muun kriminaalihuolto-työn edellytyksiin. Tältä osin saatu selvitys osoittaa, että:

- Kriminaalihuoltoyhdistyksen resursseja on viime vuonna jonkin verran lisätty. Toiminnan uudelleensuuntaamisella on jossain määrin voitu järjestää lisätyövoimaa yhdyskuntapalvelun laajentamisesta aiheutuviin toimeenpanotehtäviin. Yhdyskuntapalvelun laajentamisen koko maahan arvioidaan alkuvaiheessa sujuvan näillä resursseilla.

- Kriminaalihuoltoyhdistyksen organisatiota ja asemaa koskevaa uutta lakiehdotusta valmistellaan parhaillaan. Sen yhteydessä tulee arvioitavaksi, mikä on yhdyskuntaseuraamusten tarkoituksenmukainen toteutusorganisaatio Suomessa.

- Kuntien tosiasiallisista mahdollisuuksista huolehtia rikoksentehtäjiin tarvitsemasta sosiaalihuollosta ei ole saatavilla riittäviä tietoja.

— Seuraamusjärjestelmäämme ollaan täydentämässä uudella nuorisoon kohdistuvalla rangaistusseuraamuksella, nuorisorangaistuksella. Sitä koskeva hallituksen esitys on tarkoitus antaa vielä kuluvana keväänä eduskunnan käsiteltäväksi. Nuorisorangaistuksen käytännöllinen hoitaminen on suunniteltu annettavaksi Kriminaalihuoltoyhdistykselle, jolloin yhdistyksen toimintaa joudutaan vielä nykyistä suuremmassa määrin suuntaamaan avoseuraamusten täytännönpäin.

Valiokunta korostaa pitävänsä tärkeänä, että yhdyskuntapalvelun laajentamista toteutettaessa kriminaalihuollon muiden tehtävien hoito ei heikenny. Sen vuoksi vireillä olevien uusien lakiehd

Helsingissä 3 päivänä maaliskuuta 1994

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Lax, varapuheenjohtaja Halonen ja jäsenet Hassi, Häkämies,

dotusten valmistelussa näihin seikkoihin on kiinnitettävä riittävästi huomiota. Siinä yhteydessä on myös selvitettävä, mitkä ovat kuntien tosiasialliset mahdollisuudet huolehtia niille lain mukaan kuuluvista kriminaalihuoltopalveluista muistaen, että rikoksentekijät ovat lakisääteisesti tasavertaisessa asemassa muihin palveluntarvitsijoihin nähden. Valiokunta painottaa erityisesti asumispalvelujen saannin turvaamista.

Edellä lausutun perusteella lakivaliokunta kunnioittavasti ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana.

Komi, Lehtinen, Luhtanen, Rossi, Savela, Seivästö, Suhola, Tykkyläinen, Viljanen ja Vuoristo.